

7. Про наукові парки : Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1563-17> (дата звернення: 13.08.2026)

8. Зеліско А. В. Правові особливості функціонування наукових парків як корпоративних об'єднань академічної і вузівської науки. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. С. 276-313.

9. Зеліско А. В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. Підприємництво, господарство і право. 2010. №7. С. 89-93.

10. Проект Закону про підтримку та розвиток інноваційної діяльності. № 13715 від 29.08.2025 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57219>

Олександр ЗАЄЦЬ

кандидат юридичних наук, доцент
головний науковий співробітник у сфері правознавства
ТОВ «НЕЗАЛЕЖНІ ФАХОВІ ЕКСПЕРТИЗИ»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4426-5241>

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВИКОРИСТАННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ ФАХОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ФОРМІ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ АБО ІНШОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інститут відшкодування шкоди є одним із фундаментальних інститутів приватного права, що забезпечує поновлення порушених майнових та особистих немайнових прав учасників цивільних правовідносин. Його призначення полягає не лише у компенсації негативних наслідків протиправної поведінки, але й у забезпеченні превентивної функції цивільно-правової відповідальності, стимулюванні належного виконання професійних обов'язків та підтриманні довіри до інститутів, діяльність яких має істотне значення для забезпечення безпеки цивільного обороту.

Сучасний розвиток економічних відносин характеризується суттєвим зростанням ролі незалежної професійної діяльності, результати якої використовуються

як підстава для прийняття юридично значущих управлінських, господарських, фінансових та судових рішень. Особливе місце серед таких видів діяльності займають оцінка відповідності, технічна експертиза, сертифікація продукції, аудит, експертна оцінка майна, екологічна експертиза, будівельно-технічні дослідження, фінансовий аудит, науково-правова експертиза та інші форми незалежної фахової діяльності. Незважаючи на відмінності між окремими видами професійної діяльності, усі вони об'єднані спільною ознакою – формуванням професійного висновку, який використовується іншими особами при прийнятті рішень та здатний безпосередньо впливати на їхні права, обов'язки й майнові інтереси.

Особливість таких правовідносин полягає в тому, що негативні наслідки можуть виникати не лише внаслідок безпосередніх дій виконавця професійної послуги, а й через подальше використання результатів його діяльності замовником, державним органом або третіми особами. Саме ця обставина істотно ускладнює встановлення причинно-наслідкового зв'язку між професійним висновком експерта та заподіяною шкодою. На практиці нерідко виникають ситуації, коли помилковий експертний висновок стає підставою для прийняття незаконного адміністративного рішення, укладення не вигідного договору, реалізації небезпечної продукції або відмови у реалізації законного права.

У юридичній літературі сформувалося кілька концептуальних підходів до визначення правової природи відповідальності незалежного експерта. Перший ґрунтується на договірній природі відповідальності, відповідно до якої підставою виникнення обов'язку відшкодувати шкоду є неналежне виконання договору про надання професійних послуг. Другий виходить із деліктної природи відповідальності, коли шкода заподіюється не лише замовнику, а й третім особам, які не перебувають у договірних відносинах із виконавцем експертного дослідження. Третій підхід розглядає відповідальність як комплексний правовий інститут, що поєднує елементи договірної та позадоговірної відповідальності залежно від суб'єктного складу правовідносин, характеру порушеного права та способу використання результатів експертної діяльності.

Саме комплексний підхід найбільш повно відповідає сучасному стану розвитку законодавства. В умовах розширення сфери застосування професійної експертизи дедалі частіше виникають ситуації, коли особа, яка зазнала шкоди, взагалі не перебувала у договірних відносинах із суб'єктом експертної діяльності. Наприклад, споживач може зазнати збитків унаслідок використання продукції, що пройшла процедуру оцінки відповідності з порушенням установлених вимог, хоча жодного договору між споживачем та органом з оцінки відповідності не існувало.

Правова природа незалежної фахової експертизи визначається також особливостями професійного ризику. На відміну від звичайних цивільно-правових послуг, результат експертної діяльності значною мірою залежить від спеціальних знань, застосованих методик дослідження, повноти вихідної інформації, технічних можливостей та рівня професійної кваліфікації експерта. Абсолютна безпомилковість експертного висновку не може бути гарантована, що обумовлює необхідність розмежування добросовісної професійної помилки та протиправної недбалості.

У зв'язку з цим особливого значення набуває визначення стандартів належної професійної поведінки. Для експертів, аудиторів, оцінювачів, органів з оцінки відповідності та інших суб'єктів професійної діяльності такими стандартами виступають законодавчі вимоги, професійні правила, технічні регламенти, міжнародні стандарти, кодекси професійної етики та загальновизнані правила здійснення відповідної діяльності. Відступ від зазначених стандартів може свідчити про наявність протиправності та бути юридичною підставою для покладення цивільно-правової відповідальності.

Важливо враховувати, що використання результатів незалежної експертизи є лише одним із елементів складного юридичного механізму прийняття рішень. Остаточне рішення, як правило, ухвалюється іншими суб'єктами — судом, органом державної влади, суб'єктом господарювання або фізичною особою. Саме тому під час визначення меж відповідальності експерта необхідно встановити, чи був його висновок вирішальним фактором заподіяння шкоди, чи лише одним із декількох джерел інформації, використаних при прийнятті відповідного рішення.

Аналіз цивільного законодавства України дозволяє дійти висновку, що загальні положення про відшкодування шкоди повною мірою поширюються і на випадки використання результатів незалежної фахової експертизи. Водночас спеціальне законодавство у сфері оцінки відповідності, технічного регулювання, аудиторської діяльності, оцінки майна та інших видів професійної діяльності встановлює додаткові вимоги щодо професійної компетентності, незалежності, неупередженості, страхування професійної відповідальності та дотримання процедур здійснення експертних досліджень. [3; 4] Сукупність цих вимог формує особливий правовий режим відповідальності суб'єктів незалежної професійної діяльності.

Таким чином, правові підстави відшкодування шкоди, завданої використанням результатів незалежної фахової експертизи, мають комплексний характер і ґрунтуються на поєднанні загальних положень цивільного права із спеціальними нормами, що регулюють окремі види професійної діяльності. Ефективність такого механізму залежить від правильного визначення стандартів професійної поведінки, встановлення причинного зв'язку між експертним висновком і негативними наслідками, а також справедливого розмежування відповідальності між усіма учасниками відповідних правовідносин.

Виникнення обов'язку з відшкодування шкоди, заподіяної використанням результатів незалежної фахової експертизи, ґрунтується на загальних положеннях цивільного законодавства України [1] про деліктні та договірні зобов'язання, а також на спеціальних нормах, що регулюють окремі види професійної діяльності. Комплексний характер відповідних правовідносин зумовлює необхідність системного аналізу нормативних положень, оскільки шкода може бути наслідком як неналежного виконання договірних обов'язків експертом, так і порушення ним загального обов'язку діяти професійно, добросовісно та з належною обачністю.

У цивільному праві України відшкодування шкоди традиційно розглядається як один із способів захисту цивільних прав та інтересів. Конституційний принцип судового захисту прав особи конкретизується у положеннях Цивільного кодексу України, відповідно до яких кожна

особа має право на відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної порушенням її прав [1; 2]. Таким чином, компенсаційна функція цивільної відповідальності виступає основним механізмом поновлення майнової сфери потерпілого.

Разом із тим правове значення має не сам факт існування помилкового експертного висновку, а його використання у процесі прийняття юридично значущого рішення. Експертний висновок, сертифікат відповідності, звіт аудитора або інший документ професійного характеру не створює шкоду автоматично. Юридичні наслідки виникають лише тоді, коли відповідний результат професійної діяльності стає підставою для здійснення певних дій або прийняття рішень, які призводять до негативних майнових чи немайнових наслідків.

Саме ця особливість відрізняє відповідальність суб'єктів незалежної професійної діяльності від відповідальності більшості інших виконавців послуг. У переважній більшості випадків шкода виникає внаслідок складного ланцюга юридичних фактів, де експертний висновок є лише одним із його елементів. Наприклад, орган з оцінки відповідності видає сертифікат на продукцію, виробник вводить її в обіг, продавець реалізує товар, а споживач зазнає шкоди через невідповідність продукції встановленим вимогам. У такій ситуації суд має встановити, чи перебуває неналежне проведення оцінки відповідності у прямому причинному зв'язку із завданою шкодою або ж вирішальне значення мали інші обставини.

Наукова доктрина цивільного права пропонує декілька моделей визначення правових підстав відповідальності експертів. Перша модель виходить із пріоритету договірної відповідальності. Вона застосовується тоді, коли між замовником та виконавцем укладено договір про проведення експертного дослідження, а неналежне виконання його умов призвело до виникнення збитків. У цьому випадку підставою відповідальності є порушення договірного обов'язку щодо надання професійної послуги належної якості.

Інша модель передбачає застосування деліктних норм цивільного права. Вона є характерною для випадків, коли шкоди зазнають особи, які не перебували у договірних відносинах із експертом або органом з оцінки відповідності. Саме ця ситуація дедалі частіше виникає у сфері технічного

регулювання, сертифікації продукції, аудиторської діяльності та незалежної оцінки, де результат професійної діяльності використовується невизначеним колом осіб.

Важливою особливістю правового регулювання є те, що сучасне законодавство дедалі більше орієнтується не лише на формальне дотримання нормативних вимог, а й на забезпечення належного рівня професійної компетентності. Відповідно до міжнародних стандартів у сфері оцінки відповідності компетентність експерта розглядається як сукупність професійних знань, практичного досвіду, навичок застосування методик та здатності приймати неупереджені рішення. Таким чином, недотримання вимог щодо компетентності може розглядатися як самостійний прояв професійної недбалості.

Значний вплив на формування сучасних підходів до відповідальності професійних експертів справляє судова практика. Верховний Суд у своїх рішеннях неодноразово наголошував, що для покладення цивільно-правової відповідальності недостатньо лише встановити факт наявності шкоди. [5] Необхідно довести весь склад цивільного правопорушення: протиправність поведінки, наявність шкоди, причинний зв'язок між поведінкою та шкодою, а також вину особи, якщо законом не передбачено інше. Такий підхід забезпечує баланс між інтересами потерпілої особи та необхідністю захисту суб'єктів професійної діяльності від необґрунтованих вимог про відшкодування шкоди.

У науковій літературі дедалі частіше обґрунтовується доцільність застосування концепції професійної відповідальності, яка займає проміжне місце між класичною договірною та деліктною відповідальністю. Її специфіка полягає у тому, що джерелом професійного обов'язку виступає не лише договір або закон, але й сукупність професійних стандартів, етичних правил, вимог акредитації, технічних регламентів і міжнародних стандартів. [6; 7] Такий підхід найбільш адекватно відображає сучасний характер правовідносин у сфері незалежної фахової експертизи та дозволяє врахувати підвищений рівень довіри суспільства до результатів професійної діяльності.

Отже, правові підстави виникнення обов'язку з відшкодування шкоди, завданої використанням результатів

незалежної фахової експертизи, мають комплексний характер. Вони охоплюють як загальні положення цивільного права щодо захисту порушених прав, так і спеціальні норми, що визначають стандарти професійної діяльності, вимоги до компетентності, незалежності та добросовісності експертів. Саме комплексний підхід дозволяє забезпечити ефективний захист потерпілих, не перетворюючи водночас професійну діяльність на сферу необмеженого ризику для її суб'єктів.

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=43515>

2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.

3. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 р. № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>

4. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>

5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 07 лютого 2024 року у справі № 646/6239/18 щодо ризику настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій. URL: <https://tinyurl.com/3p8cp39r>

6. ДСТУ EN ISO/IEC 17020:2019. Оцінка відповідності. Вимоги до роботи різних типів органів з інспектування (EN ISO/IEC 17020:2012, IDT; ISO/IEC 17020:2012, IDT). URL https://budstandart.ua/normativ-document.html?id_doc=89192

7. ДСТУ EN ISO/IEC 17011:2019 Оцінка відповідності. Загальні вимоги до органів з акредитації, що акредитують органи з оцінки відповідності (EN ISO/IEC 17011:2017, IDT; ISO/IEC 17011:2017, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=89171

8. Засць, О. Основні аспекти інтеграції фахової експертизи в правовий простір для прийняття державних рішень. Наукові праці Київського авіаційного інституту. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2025. 3(76), 59–68. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.76.20520>

9. Zaiets, O. Main Aspects of Professional Liability Insurance for Experts, Lawyers and Advocates in the Federal Republic of Germany. Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series Law Journal "Air and Space Law". 2025. 1(74), 142-148. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.74.19899>

Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
Лабораторія корпоративного права
імені академіка Володимира Луця

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за матеріалами
XXIV Міжнародної
науково-практичної конференції
«ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ»

2-3 жовтня 2026 року

м. Київ, 2026

ЗМІСТ

АВРАМОВА Ольга. Корпоративне управління майновими правами на об'єкти технологій.....	3
БАРИЛА Костянтин. Дострокове припинення повноважень незалежного члена наглядової ради державного банку з підстави невідповідності вимогам незалежності.....	7
БЕРЕСТОВА Ірина. Неповідомлення одного із учасників ТОВ про проведення загальних зборів про відсторонення директора, який не є учасником товариства: практичні наслідки.....	11
ГАЛАН Максим. Захист прав колишнього учасника після виходу з товариства з обмеженою відповідальністю.....	17
ГЕВКО Володимир. Правове регулювання діяльності кооперативів за проєктом рекодифікованого Цивільного кодексу України.....	25
ГНАТІВ Оксана. Реформування юридичних осіб і новий Закон України «Про публічні закупівлі».....	32
ГРИШКО Уляна. Захист прав одного з подружжя (не учасника юридичної особи) при поділі майна.....	34
ГУДИМА-ПІДВЕРБЕЦЬКА Марія. Правова природа субсідарної відповідальності учасників юридичної особи: відмежування від корпоративних правовідносин.....	39
ДОРОШЕНКО Ліна. Корпоративний контроль у системі міжнародних та європейських стандартів корпоративного управління: американський досвід та українська перспектива.....	45
DANYLIUK Maryna. Beneficial ownership transparency as an element of good corporate governance: a comparative legal analysis of Ukraine, the European Union, and the United States.....	50
ДУРКАЧ Іван. Конструкція технологічного парку в системі інноваційних структур: необхідність модернізації правових підходів.....	58
ЗАСЦЬ Олександр. Відшкодування шкоди, завданої використанням результатів незалежної фахової експертизи	

у формі оцінки відповідності або іншої професійної діяльності.....	64
ЗАПОРОЖЧЕНКО Аркадій. Добročесність цифрового корпоративного управління.....	71
ЗЕЛІСКО Алла. Вплив європеїзації та цифровізації на правове забезпечення діяльності наукових парків та реалізацію корпоративних прав їх учасниками.....	76
ЗОЗУЛЯК Ольга. Цифровізація корпоративного управління та захист національних інтересів України.....	83
КОВАЛИШИН Олександр. Виконавчий орган ТОВ в системі корпоративного управління: порівняльно-правовий аспект.....	87
КОЛОС Ігор. Право на інформацію учасника ТОВ за польським та українським законодавством.....	93
КОРОЛЕНКО Віталій. Засоби правового захисту співвласників багатоквартирного будинку.....	96
КОССАК Володимир. Електронна форма фіксації змісту корпоративного договору в умовах цифрової трансформації корпоративного управління.....	101
КОХАНОВСЬКА Олена. Дифамація юридичної особи як носія особистого немайнового блага ділової репутації, розуміння її сутності через поняття гудвілу, нематеріального активу і цифрової речі: приватноправовий аналіз.....	106
КОЧИН Володимир. Корпоративність юридичних осіб публічних утворень: <i>colorem habet, substantiam vero alteram</i>	111
КРИЛОВА Оксана. Правовий механізм двоетапного реагування на істотну зміну обставин за статтею 652 ЦК України: свобода договору як стандарт належної досудової адаптації договору.....	116
ŁABNO Piotr. The polish business judgment rule: the legal presumption or a liability exclusion mechanism?.....	121
ЛЕСІВ Андрій. Заборона конкуренції в корпоративному управлінні ТОВ.....	125
МАЗНОВ Андрій. Право ВЕТО міноритарного учасника як ознака спільного контролю для цілей визначення кінцевого бенефіціарного власника.....	131
МАРТИНЮК Віктор. Здійснення та захист корпоративних прав на земельні активи в умовах цифрової трансформації корпоративного управління.....	136

МАХІНЧУК Віталій. Підняття корпоративної завіси у санкційній практиці ЄС.....	149
DOMINIK Mizersi. The right to participate in the general meeting of a public company – selected issues.....	154
МІЧУРІН Євген. Корпоративне право в епоху цифровізації.....	157
ОЗАРКО Назарій-Ростислав. Трансформація правового статусу суб'єктів господарювання у сфері оборонно-промислового комплексу.....	162
ПАРУТА Юлія. Штучний інтелект як інструмент корпоративного управління: правова природа та особливості цивільно-правової відповідальності.....	167
ПАЦУРІЯ Ніно. Функціональна спроможність наглядової ради у системі управління корпоративними ризиками: імплементація європейських стандартів в Україні.....	172
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ Олег. Конституційний принцип євроінтеграції в процесі вдосконалення національного законодавства.....	177
ПЕРЕПЕЛИНСЬКА Олена. Нові можливості захисту корпоративних прав у міжнародному арбітражі в Швейцарії.....	180
PINIOR Piotr. Shareholders' protection in cross-border operations under Directive 2017/1132.....	184
ПОЄДИНОК Валерія. Алгоритмізація здійснення права голосу акціонерами: наслідки для корпоративної сталості.....	186
ПОЛЮХОВИЧ Валерій. Особливості здійснення та захисту корпоративних прав в умовах цифрової трансформації корпоративного управління в Україні.....	192
ПОПОВ Віктор, ПОПОВА Софія. Класифікація негативних зобов'язань «non-agreements» у цивільному праві: визначення та особливості.....	198
РОМАНОВСЬКА Людмила. Наукові знання як інтелектуальний ресурс незалежної фахової експертизи у формі оцінки відповідності.....	202
ROMASHCHENKO Ivan. The current state and future development of Ukrainian company law in light of Directive (EU) 2024/2810 on multiple-vote share structures.....	207
СААД Шаді. Захист прав міноритарних акціонерів в умовах цифровізації.....	211

САДОВСЬКИЙ Ілля. Договір про створення акціонерного товариства як джерело регулювання інформаційних прав учасників господарського товариства.....	216
СЕЛІВАНОВА Ірина. Некомерційне товариство як перспективна організаційно-правова форма закладу вищої освіти.....	221
СЕМІНОГ Світлана. Принципи корпоративного управління в підприємницьких товариствах: сучасні тенденції та напрями розвитку.....	226
СИГИДИН Мар'яна. Місце корпоративного договору в системі приватноправових договорів у контексті рекодифікації цивільного законодавства України.....	231
СІЩУК Ліліана. Належна обачність і сталість у корпоративному управлінні.....	236
СПАСИБО-ФАТЄЄВА Інна. Рекодифікація і корпоративна відповідальність.....	243
СТЕЦЕНКО Микола. Захист прав учасника товариства в умовах воєнного стану.....	247
СУХА Юлія. Вплив персональних санкцій на здійснення корпоративних прав учасників господарських товариств: проблеми правозастосування та судового захисту.....	252
TLOUŠTOVÁ Pavla. Liability of a statutory body while using ai technologies in business decisions under Czech law.....	259
ФІЛАТОВА-БІЛОУС НАТАЛІЯ. Недобросовісна і нерозумна поведінка як умова відповідальності керівників юридичної особи.....	262
FRANKOVA Anna. Legal aspects of cross-border mergers in the EU.....	268
ХАРИТОНОВА Олена, ХАРИТОНОВ Євген. Цифрова трансформація корпоративного управління як виклик доктрині корпоративних прав.....	273
ЦІКАЛО Назар. Порядок створення некомерційних юридичних осіб, заснованих на державній власності.....	279
SHAKHATREN Hisham Jadallah Mansour. Civil Liability for Damage Caused by Artificial Intelligence Systems under the Jordanian Civil Code: Legal Gaps and a Risk-Tiered Reform Model.....	284

ШПУГАНІЧ Ірина. Правомочність загальних зборів учасників товариства у разі смерті (ліквідації) мажоритарного учасника.....	296
ЩЕРБАКОВА Наталія. Директиви ЄС у сфері корпоративної сталості та їх імплементація в національне законодавство України.....	302
ІАСЕЧКО Svitlana. Post-quantum security in the corporate risk management system.....	311
ЯШАРОВА Марія. Еволюція прав людини у ХХІ столітті: нові виклики та правові підходи.....	318

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**Здійснення та захист корпоративних прав в умовах
цифрової трансформації корпоративного управління:
європейські стандарти та українська перспектива**

*за матеріалами
XXIV Міжнародної науково-практичної конференції
«ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ»*

2-3 жовтня 2026 року

Матеріали подано в авторській редакції

Комп'ютерна верстка: Ліліана СПЩУК
Правка: Ліліана СПЩУК

Підписано до друку 23.09.2026. Формат 60х84/16
Обл.-вид. арк. 17,2. Тираж 300 прим. Зам. № 26-006

Видавець:
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України,
вул. Казимира Малевича, 11, м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК № 4758 від 07.08.2014 року.

ISBN 978-617-8084-63-9